

Жыйылыу

Казбек КОКОВ:

Россейни халкъларыны бирлигини жылы Къабарты-Малкъарда бийик даражада ётеригине ишексизме

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Къабарты-Малкъар Республикада Россейни халкъларыны бирлигини жылы ётюрюкю жаны бла къурау коялыны биринчи жыйылыуын бардыр-ганды. Ага КъМР-ни Парламенти-ни Председатели Татьяна Егорова, КъМР-ни Правительствоуну Председатели Мусулканы Алий, КъМР-де баш федерал инспектор Дмитрий Василченко къатышды.

Республиканы къурау комитетте къырал властыны бла жер-жерли самоуправляенини органдарыны, жамаут эмда дин биригулини келечилери, маданият эмда басма жаны бла ишлеветине, алимде да киредиле.

Россейни халкъларыны бирлигини жылы бла байланыш ишлени бардыр-труп, алагда не къадар кёп адам къатышырына къайгырырға керек болукъду. Бизни борчубуз – бу мағаналы да, улуу да ишни тал къуар-ганды, аны бийик даражада ётериги жалчтырганды, – дегенди Казбек Кокков тобешуге къатышканла бла ушагъанда.

Быллайда ол Ага журтну къорулау-чоруну жылы бла байланыш этгенен ондуу кочлерин тас этгенлерини эсертгенди. Ол санда энци аскер операцияга къатышканлага бла аялы ююрлерине не жаны бла да эс тапдырбуу къырал оючуланы бла жамаутны баш борлары болгъан-ла.

Олуруш алакъда кёп миллетли келечилери къазаут этгенлеринде шарт кёрюнот турарды Россейни инсанларыны бирликлери, бизни барыбыз да бир мухтабыз бол-гъанын – Хордагъа! Бу жыл боюнда тохтадырылганды: аны мураты – къыралагъа, анда жашагъан халкъ-ланы хар бирине жер жоюзондан гунч болмаз эмда айыр ючюн, къыралагъа-ды келир заман, оюн кочню киредирюну таскъ мағанасын беркизюудю. Росей – халкълары-бызны тарых бирюнде, дегенден башланады Конституцияда, – деп чертенди Казбек Кокков.

Жыйылыуда Россейни халкъла-рыны бирлигини жылыны белгилеуге хазырлануу къалай барганыны юсюнден билдирюмде бла КъМР-ни миллетли ишлери эмда жамаут проект жаны бла министри Анзор Курашовны бла КъМР-ни маданият министри Мухадим Кумахов ошле-гендиле. Ала айтханларчы, програм-маны проекти жарашдырылганды. Ага 350 жумуш киреди – форумла, фестивалла, конференцияла...

Программага республиканы битеу райоулары бла шахар округлары къушулукъдула.

Баш жумушланы араларында Рос-сей Федерацияны аз санлы тамыр халкъларыны кочине (30 апрельде) эмда Россейни халкъларыны ана тил-лерини кочине (8 сентябрде) жора-ланган ишле да бардыла. Бу эки кюн да 2025 жылыны 4 ноябринде Россейни Президенти Владимир Путини оюну бла тохтадырылганды.

Къабарты-Малкъарда Россейни халкъларыны бирлигини жылыны къууанчы халда ачылууну февралы ортасында бардырбууга белгиленди.

Тура этлген программаланы бла планланы оспердинен келерини оюмларын билдирип Халкъла аралы черкес ассоциацияны президенти Хаути Сохроков, Къарачай-малкъар жаш телюню айынууну себеплик этлюю «Эльбрусод» фондуни Нальчикде бёлюмюню таматасы Аналаны

Марат, Къабарты-Малкъарда орус тарыхны бла маданиятыны «Вече-бригулюню башчысы Роман Литвинов да сёшегендиле.

Къурау комитетте киргенде да, программаны проекти бла ша-гырейленип, келерини оюмларын билдирди.

Казбек Кокков Россейни халкъла-рыны бирлигини жылы кёп миллетли эмда шухъ Къабарты-Малкъарда бийик даражада ётюрюлюгине ишексиз болганын чертип айтханды, деп билдиргенди КъМР-ни Башчы-сыны бла Правительствоуну пресс-службасындан.

Сый

Устазларыбыз – саугъаланганланы санында

Бу кюнде Москвада «Устазын адепли жигитлиги ючюн» жыйырманыч Битероссей эришюну ахар урумуна къатышханланы саугъалаганды. Федерал даражада бийик саугъагъа тийишли болганыны арасында Къабарты-Малкъардан да юч педагог – Благовещенка элли мектебинин ингилез тилден устазы болуп турган Жашулану Хауа эмда мында тарыхдан бла обществонияндан дореле берген Джамал Пашаева, Александровская станцияны 9-чу номерли школунда орус тилден бла литературадан окъутхан Ольга Диденко – барды.

«Устазын адепли жигитлиги ючюн» къырал даражалы эришю, жаш сайын да бардыр-ла, жаш телюню ююрлюнде эмда окъутууда ышангылы амалланы хайырлануугъа, бу жаны бла сынам жыйышдырууга да себеплик этеди. Аны кесине да устаза 2006 жылдан бери къатышы келдиле.

Махтаулукъ

«Хорлам бизнигиу деп, битеу дуниягъа билдирсек, борчубузну толтуръаннга саяарыкъбыз»

Бу кюнде мени къадар Тобяйланы Хусейини жашы Азамат бла танышдырдым. Ол Кёнделене туугъанды. Шимал Кавказны Ич ишлерини Къызыл байракълы аскер институтун жетишмил бошганды.

Аны ызындан къарындашы Къанамат да ол окъуу юйге кирип, билим алганды. Экиси да офицер чында къуллукъларын бардыра тургъанда, энци аскер операция башланады. Биринчи кюнде окъуна ала ары атланадыла. Азамат а бу кюнде юйюне солугуға келип турарды. Ол Жуховну майдалы бла саугъаланганды, дагыда кёп башха ведомстволу саугъалагъа да тийишли болганды. Бюгоннюгу ушагъыбыз аны блады.

Ол а урушну юсюнден фильмлеге къаргъа оюегинмендеш башланганды. Дагыда атабыз бизни чынтыр эр кишиле болуруга юйретгенди. «Чынтыр эр киши бир адамга да улуу кёлюнлукъ этерик туюндю, ол ахуларын, Ата журтун, жашагъан жерин, эллин къорууларкъыды», – дегючу эди. Энди уа мен жашлармы да алай юйретем.

Къанамат а аскерини болуруга менден сора оюегинди. Юйге келсем, аскер къуллукъну юсюнден соруп туруучу эди.

– Сен, къарындашынг да энци аскер операция башланганда, одагъа ары атлангансыз, не акъыл бла? Къоркъган а этеми эдикиз?

– Биринчиден, экибиз да офицерлебиз. Окъуууу бошгандан сора, штабда батальонну командирини орунбасары болуп турганым. Алай СВО-гъа тебиреген манга жангыкълыкъ эди. Аны себепли къайгыгъа да этгенме. Къоркъамы эдим, хау, кесим ючюн угъай, мени башчылыгымда къуллукъ этген жашла ючюн. Аскерде сен кесинг жангыз туюлсе, энци къауум бласа, сора, офицерча, коман-дирча, алагъа хата жеткелмеи къайгырырға борчусыз. Насихла, мени къолумда къуллукъ этгенлени барсы да ишлерин билген, аны тынгылы тамамлагъан, жууалпелыкъны ангы-лашкан адамдалыгъа.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Итипендириу

Тау элдеге суу къыйтыкъ сынамазчы

Къабарты-Малкъарда «Жашуа этерча инфра-структура» миллет проектте кичин «Коммунал инфраструктураны жангыртуу» федерал проектте керек 2025-2027 жыллада ичер суу бла жалчыхтан 36 объект жангыртылукъды. Былтыр аны бла байламлы 15 объект хазыр этилгенди. Былтай да 11-чи келир жылда 10-суу ишлендирилди.

– Азамат, къарындашынг, сен да аскер къуллукъну ситчелгизден, не ючюн?

– Ол мени гичелгизден да мурагъы эди.

Этилген мадарланы хайыры бла республикада жашагъан иги кесек адамны жашуу болууларын игилдирдирге къюлдан келдикди.

Проектни келеринде былтыр Кёнделенде бла Лашуктада жашагъанланы ичер суу бла топусунай жалчтырча мадар этилгенди. Ол санда Кёнделенини Оней уллу, Ленин, Терешкова эмда Родикова ормаларында, саулай алгъан-да, 2600 километр тенгли бирде быргылыны жангырхандыла. Андан сора да, 13 куюм да жарашдырылганды.

Сагъанылгъан ишлени хайыры бла бир минг адамны таза суу бла жалчтырча болганды. Лашуктада уа 2 минг метрде суу быргылыны жангырхандыла эм вентиляторы бла 6 куюм салгандыла. Тамамланган ишлени хайыры бла 170 адамны ичер суу бла топусунай жалчтырча онг чыкъганды.

«Жангы амалланы, алазга юйренип жолланы излегенлиги турама»

3 бет

Муниципал сагъат

Миллет проектлени толтурууларын сюзгендиле

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков муниципал районыны баш хайырчылуу административияларыны башчылары бла ишни жыйылыуу бардырханды. Аны юсюнден ол кесини телеграм-каналында билдиргенди.

Магъаналы соруладан бир-лерине миллет проектлени бла къырал программаланы жашауда бардырылуулары саналадыла. Аны бла байланыш жер-жерли административиялары алпарында турган борчланы озгозбиз. Республиканы районларына бла шахар округларына миллет проектлени тамамларгъа белонген аха, озган жыл бла теншедиргенде, иги да кёбейгенди. Ырыскы «Хар ич затны – сабилеге», «Насихатчылыкъ бла педагогика», «Шахар болумлада жашарча тийишли окъла къуару», «Юй-юрюню туртуруу эм маданият инфраструктура къуару», «Коммунал инфраструктураны жангыртуу», «Юйорлеге болушукъ этю» эм «Жашуа

журт» регион проектлеге кёре юлейшениги. Былтын аха болмагъанча кёп бёлюнгерини себепли, ол санда мектеплени бла сабий садланла жангыртуу программаланы да къошул жер-жерли административия-ладан бла тийишли министрстволдан тамамларыкъ ишлеге тынгыгъа эс бургуруга эм къурулушланы белгиленген болмагъанча бошаргъа кереклизи эсертилгенди.

Андан сора да, жыйылыуда 2025 жылыны кёрюмдөлери кёре, муниципал районла-рыны бла шахар округланы бир-биринден бюджеттерини бирдирюмдери кесиринден айтмелерини кюспердинен белгиленгенди. Ала белгиленген мардадан эс иги да толгандыла, жер-жерли бюджетлеге тошген налогла

бла башха ырыскыла 16,3 процентте өзгендиле.

Былтыр жылы бюджет бёлюмде урунганланы иш халкъларын кёпюрюню эм адам-ланы къолайлыкъларын игилдирюу бла байламлы иш токтусу бардырылганды.

Сёзюс, ал жанында энци аскер операцияга къатыш-ханла эм аялы ююрлерине болушукъду. Ол ишни тамам-лагъанда ведомстволу аралы байламлыкъта эм «Ага журтну къоруулау-чоруну» фонду регион бёлюмю бла бирге бардырырға керекди.

Белгилердады, бу жыйы-лыуда кёпюрюлден соруулары асламыз мен ишни жуушла бла республиканы районла-рына барып айланганды ол жерледе жашагъанладан алган тилеклеге кёре къуар-гандыла, деп чертенди республиканы оючулукъ бил-дирюнде.

Тюбешуу

Ырыскыны эсепге алыугъа – энци эс

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Къырал регистраци-ны, кадастры эм картографияны федерал службасыны СКФО-да управленийсыны оючуучу Вячеслав Песков, Къырал регистраци-ны кадастры эм картографияны федерал службасыны КъМР-де управленийсыны таматасы Беслан Собиров эм «Роскадастры» Къабарты-Малкъарда филиалыны жангы директору Хасабии

Шаммурзов бла тобешенди. Тобешюну кезююнде управленийны озган жылда кёрюмдөлери озголенди-ле. Аслам эс жеринден тепди-рилгенге ырыскыны бирдик-дилерини кесиринден айтмелерини кюспердинен белгиленгенди. Ала белгиленген мардадан эс иги да толгандыла, жер-жерли бюджетлеге тошген налогла

Кенгеш

«Сизни хайырыгъызган ырахатлыкъ, ниязм да жылчытылынадыла»

Къабарты-Малкъар Республикада МВД-ни кенгерти-ген коллегиясы бардыр-ганды. Анда озган жылы эсеплерини чыгъарыла эмда жылчытылынадыла. Жыйылыу-да республиканы Башчысы Казбек Кокков да къатышты, аны юсюнден кесини теле-грам-каналында жазганды.

«Коллегиягъа Россейни МВД-сыны Шимал-Кавказ федерал округда баш управ-ленийсыны таматасы, по-лицияны генерал-полковник Сергей Бачурин да къатыш-кан эди.

Жыйылыуда Къабарты-Малкъар Республикада ич ишлени министри Вячеслав Крючкову аналитика до-кладына тынгылагъанбыз.

Суллай айтханды, регионда жамаут къоркуулузукъ жалчтылынады, оператив болуп да таи халда сакълан-ды. Ол а республиканы соци-ал-экономиканы бла туризмин айнууларны, торлю-торлю бёлюмде иш кёлюпюлке, тирликке себеплик этеди.

КъМР-де МВД-да къуллукъ этгенлени ишлерин тынгы-лы тамамлагъанлары, ин-санларыбызны къоркуулузукъ жалчтылынады, кыажу юреси бардыр-ла жаны бла борчларын бет жарыкъла-топуганлары ючюн жоорек ырызгалыгъымы билдиргенди.

Къабарты-Малкъар республиканы баш хайырчылы ишлени баш сабийи ошле ырахатлыкъны эмда инсанланы

Къайгыруу

Сабийлени солур кезиулерин тап къуарча

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков министрени бир къауумуна келир заманда сабийлени солутуу эмда саулукъларны кюлендирюу ишлерини ишле-тирме мадарларын белгилерге бурорганды.

Ол жумушну сюзюуге КъМР-ни жарыкъланарыуу эмда илму министри Анзор Езюев эмда КъМР-ни туруу эмда социал къоруулу ми-

нистри Тогуззаланы Тахир къатышхандыла.

«Бюгон сабийлени каникул-ланы заманында солутууну эмда саулукъларны кюлен-дирюу юсюнден ушакъны андан ары бардырханды. Эзониге салайым, бийик са-ниаторийеде бла жыл лагерь-де 6500 сабийи солурдуку эмда саулукъларны кюлен-дирдикди. Ол жумушну тий-ишлиси бардыр-ла деп республиканы бюджетден 80

Кёрюмдюле

Туризм тутхучлуу айныды

Къабарты-Малкъар туризмин тутхучлуу айны-тыуу бла Росседе беш регионны регионны санына киргенди. Аны юсюнден КъМР-ни Башчы-сыны администрациясыны порталы билдиреди.

Рейтинг Россейни халкъ-ларыны шукулукъларыны университетини бийик школ управленийсыны халкъла аралы аналитика арасы бла «Тевридик» деген турист форма билдирхучлуу айны-тыуу аныла бёлюмлерни кирдиле. Андан сора да, жолуучланы къоркуулузукъларын жал-

эм Краснодар край турдады-ла, Шимал Кавказ феде-рал округу регионларны ичинде алычланы санына жаланда Къабарты-Малкъар киргенди.

Бардырылган тинтулеге 50 кёрюмдю киреди, эм мағаналыгъа туристле регионны жерлени тапкан-дыруу, жолуучланы тохта-магъанай аслам белгелене-ри. Интернетде ол жерлени юсюнден адамланы оюмла-ры эм тутхучлуу айны-тыуу аныла бёлюмлерни кирдиле. Андан сора да, жолуучланы къоркуулузукъларын жал-

экономика жаны бла къоркуу-лузукъларны мурдоруу.

Аны бла бирге экономиканы аманлыкъчылыкъдан таза этюу, бу бёлюмде алай осал шертлени ачыкълау эмда ал-лай заман арда да болмакча этерге керекшюу, наркотиклен законсуз кюрютууге, ИТ-бююмде бузукълукъларга да къажу туруу, сора жоллада аварияланы санын азайтуу ишлени эмда жумушланы кочлеринден болушукъ токъ-юудю.

Правону къорулау-у органдары битеу белгиленген борчланы топураулыкълары КъМР-де республиканы МВД-да къуллукъ этгенлеге айттырганды: Къабарты-Малкъарда эмда саулукъ къыралагъа мағаналы ишлеуге жангы жетишилме тебешиле, – деп айтталды билдирюнде.

УБАШЛАЙИ Мурат хазырлаганды.

миллион сом чаклы бёлюре белгиленди», – деп билдир-генди Казбек Кокков.

Республиканы оючулукъ алгынныгъи буйрыкларына аш-абыкъ, къоркуулузукъларны жалчтылуу, сабийлени солугу-ларын эркимезча, билимле-рини бодорюрча, адеп-къы-лыкълар юйрендириу къуруу жаны бла да эсертюле эт-генди. Солуу программга Россейни халкъларыны бир-лигини жылына аталгъан жумушла кирге кереклиги тебешиле, деп айтталды билдирюнде.

Шимал-Кавказ федерал округда Къабарты-Малкъар туризмин тутхучлуу айнытуу бла алычланы санындады. Республиканы бийик рей-тинги социал этюризмин, табиगतтыр бла байламлы ариукулукъ, къоркуулузукъ-ну жалчтылуу эм къонъкъ-байлыкълары даражада тутуу бла байламлыды, деп айтталды билдирюнде.

Акы Халатлыба

Бардыла бизде аллай врачча алларына кычан, не соорунур
бла келген да, сени жарынууга заманында табылгына,
кыялыңдан келгени аймагында. Телефон бла излеген
кезуюнуу а ол операцияны этген заманга тошпоу кыял да,
арта келери артка сөлөшп, хапар сорганда. Аллайдагы
Ажматлы Ажмат Республикада саулуктарына кыял-
данын бейбизинде эшитирге тошкенди аны адамлык
ишарылары оюндун.

«Жангы амалланы, алагыа юйренур
жолланы излегенлей турама»

Ажмат, медицина мени жолу
мунда изген сезимге кыял
калгесе?
– Ишпи сойгон, аны магнанысан
айта албайн ойюрде өсөсөм.
Атабыз-анабыз да кыарындаш
бла мени мушудан кыачмазга,
чыныгырга юйреткенде. Аны
бла бирге уа окууну билими
жашауда керек болуурга тошор-
дорденде. Аны себепли турган
элемде школун жетишпелуу бошоп,
Санкт-Петербургда врачча окууга
кетеме дегендеме да, юйде ол сай-
лауума ыраза болгон эдиле.

Былбыбы Зайнуудан оюндун
да айтырга оюмон, ол атабызын
анасы эди, жаннети болсон. Би
аны бла бирге жашаганбыз. Огу-
руу, халал адам болганды, таза
динди да тутканды. Кеси да уруну-
у ветераны болганды, бизни да
арму халда юйретууге улуу кыялын
салганды. Дагында абанызын
жанындан апабыз Бэзоланы Зука
бла Ханшият дуннига кез кыра-
мыбызны токташтырунда кеслерини
ызыларын токташтырды.

Санкт-Петербургда медицина
университетин ишарында турган
да бошоп, ишлерге академик
И.Павлов аты биринчи кырал ме-
дидина университетини кесини ил-
му-излем институтуна барганым.
НИИ-ни тертоңноу хирургия бөлү-
мөндө врач-хирург болуп турган-
дым, ординатура берилгенде оку-
угамна. Мында ийи кесек сынам
жыйышдырганымдан сора, ковид
да башланганды. Саулай алып
айтханда уа, Санкт-Петербургда
онбир жылы ичинде окугубун,
урунган да эттенем.

Аны бирге уа окууну билими
жашауда керек болуурга тошор-
дорденде. Аны себепли турган
элемде школун жетишпелуу бошоп,
Санкт-Петербургда врачча окууга
кетеме дегендеме да, юйде ол сай-
лауума ыраза болгон эдиле.

Былбыбы Зайнуудан оюндун
да айтырга оюмон, ол атабызын
анасы эди, жаннети болсон. Би
аны бла бирге жашаганбыз. Огу-
руу, халал адам болганды, таза
динди да тутканды. Кеси да уруну-
у ветераны болганды, бизни да
арму халда юйретууге улуу кыялын
салганды. Дагында абанызын
жанындан апабыз Бэзоланы Зука
бла Ханшият дуннига кез кыра-
мыбызны токташтырунда кеслерини
ызыларын токташтырды.

Алай а ийи, бирси врачча бла бирге
болгондун ичинде ишлегендеме
да улуу сынам болганды.
– Аны бла бирге уа жамауатка хайр
келтирген, себеплик этген деген
сезимиюм ол кезууде башкармак
да өзөгөмдө деп келеди келюмө.
Ковидге кыраак оюлгөн биринчи
кырал медицина университетини
ючюч а «3а самоотверженную
борьбу с коронавирусом» деген
белги бла сауугалаганды. Аны
кесим билимиюм өсдорюм окуу-
юйю ректору, академик, профес-
сор Сергей Багненкоу кыюлдундан
алганын ботондо хыялым эдиле.

Былбыбы Зайнуудан оюндун
да айтырга оюмон, ол атабызын
анасы эди, жаннети болсон. Би
аны бла бирге жашаганбыз. Огу-
руу, халал адам болганды, таза
динди да тутканды. Кеси да уруну-
у ветераны болганды, бизни да
арму халда юйретууге улуу кыялын
салганды. Дагында абанызын
жанындан апабыз Бэзоланы Зука
бла Ханшият дуннига кез кыра-
мыбызны токташтырунда кеслерини
ызыларын токташтырды.

Алай а ийи, бирси врачча бла бирге
болгондун ичинде ишлегендеме
да улуу сынам болганды.
– Аны бла бирге уа жамауатка хайр
келтирген, себеплик этген деген
сезимиюм ол кезууде башкармак
да өзөгөмдө деп келеди келюмө.
Ковидге кыраак оюлгөн биринчи
кырал медицина университетини
ючюч а «3а самоотверженную
борьбу с коронавирусом» деген
белги бла сауугалаганды. Аны
кесим билимиюм өсдорюм окуу-
юйю ректору, академик, профес-
сор Сергей Багненкоу кыюлдундан
алганын ботондо хыялым эдиле.

Алай а ийи, бирси врачча бла бирге
болгондун ичинде ишлегендеме
да улуу сынам болганды.
– Аны бла бирге уа жамауатка хайр
келтирген, себеплик этген деген
сезимиюм ол кезууде башкармак
да өзөгөмдө деп келеди келюмө.
Ковидге кыраак оюлгөн биринчи
кырал медицина университетини
ючюч а «3а самоотверженную
борьбу с коронавирусом» деген
белги бла сауугалаганды. Аны
кесим билимиюм өсдорюм окуу-
юйю ректору, академик, профес-
сор Сергей Багненкоу кыюлдундан
алганын ботондо хыялым эдиле.

Китапхана

Чыгарманы магъанасы —
Жюрек эм саясат кюрөшлө

Жангы китапка кирген «Суратлау
сөзюм гунтытсы» повестинде
хапарландуу жазуучу, тош элини
табыртайтын суратлау бла башлап,
жер атланы, суу атланы да санай, аяр
фашисте кирген коннеде болгон
илени санайды.

Повестини жигиттери — жете тур-
ган жашкычла, таматала, тиши-
рыула... Аланы араларында атасы
Абсулам уруш кызауаталда елген
Баттал, аны анасыны экиге айланган
кыарындаш Юсюп, аны ойи бичиси
Мисиржан, жашы Алим да бардыла.
Осюпюно аз-маз сынчыкылатканы
ючюн урушка имегелденди. Ол —
Алимин атасы. Нальчижде, Бештауда
да окуп, заманга тийишли билим
алган, колхонуз тош жюртюгөн
адамды. Жарынууга, душманга
окушканды. «Хар атымындан блом
жыкылаган кулук», — дейди аны
бу ишине атасы Бийберт.

Алай а ол фашисте бла аланы
жанларына кыялыны ал жма-
маутына берген кыялынылыкны
кыарындашты. Бирде татыи теги
Абсулам да келеди аны тономою,
тошюмю, кеси да билалмайды.
Осюпюно ий дунисын ача, автор
анга дау айтмайды, анда барган
кюрсюну уа терен ачыкылады. Ма ол
кюршө тынчаймайды Юсюпюно. Ол
эпюрдю анга жигитин да, дукман
солдатны автоматтын сөмкө алып,
эки немислини бла Эфрунуу өткюрдү,
ала тутуп барган Жанатайлыны
Номуу чынырдында. Сора Нок бла
бирге Ак-Кыя табта кетеди. Арта
Юсюпюно тутуп, бийледи да, өткюрдү
эдиле. Мисиржаны да иерик эдиле
ызыдан, партизанды болмосала.

Милет نامысны унуткан, кыар-
ка, тиширүүгө намес этмеген,
адвисиз Эфрунуу, аныча сатыкчалы
хапарларын айта, керти жигитлини

да сатындан автор: Батырбиймет
Али Омар, Мактыланы Магоммет,
Хазаналаны Асхат, Гытыулананы Ма-
гомет бла Бийсоз, Малкярларны
Бахат, Фашисттерини кыюларындан
Жоюлдун кенделенчилени да...
Алайды да, повестеге документти-
суратлау чыгарма дегер болукчу.
Ол жашла да жетип, миллет, улук
сынауландан ёпоп, акык тиреп, жашуу
жангыруу бла бошолды.

Азретни халын автор адам жазык-
сынычрга суратлайды. Саудан өлгөн-
чары бол. Кызы апасы Раузан да
алай. Халкын даундун башын алап-
май, Тенгизий да турардан кетеди...
Ол элини Жашуу бла Кыялпан
Тенгизийини излей бардыла. Жолда
ала ызына тошпоу тохтаган кыюнда
Кыялпан Жашууну өлпюрдү — жашуу-
сынычрга суратлайды. Саултуу —
Кыялпан аны сийюп, жашуусу
болуп турганды, анга бармай, бий-
чеси Тамара Жашууну сайлаганды
кыюлар негерге...
«Сынамганы сынамасын, бала-
нчадан алга белгенин кыюрун
жыламасын», — деген мухад сөлзени
кылатуучу Рамазан а, Фердаусуну
келтис. Холмамдан салып Кенделенге
келип, Азретте бирси кызы Саният-
ны төмөйдү. Аны бла халкыны сейир
да эттирди. Баям, ол аксылман
адам, буюнуу жаланды сурчун кер-
паргына ийанган, жангы юйюрку
кыюруга жол ылайды. Ол арбагы
уа, Азретни арбазына, «Фердаусуну
арбазы» дейди.
«Жашууну ауанасы» деген романы
уа хроникалык деген атгандын
автор. Мында инкыйлаптан, инсан

Дмитрий Василевскийни башчы-
лыгында илму иши да жазам.
Илму адамы оюмларын айнады.
Аны бла кюрөшө, аллай литерату-
раны окуйу, жангычылыккагы,
сейир эмида шынгыты акалпата,
онгагыа тобөесе. Аланы кесинге
«анарга», — ишинде хайырлан-
гы да излейсе.

Англыясы, саулук саклау
кюндөн-кюнгө алга атлай, айный
барды. Жаныгь атланы билгенлей
турургь керек болды. Илму иш
а врачны кеси тамалмаган жу-
мушка кылаалы этгенин, аны
практикалы жанын теорияда
кылай ачыкылаганын кюрготкөн
ышанды. Аны себеплиги ула уа ол,
жаланды кесини сынамем байык-
лыгы кымай, бирюлеге да кел
жанындан себепчилик этеди,
аланы аслам затха тошюндюрдү.
Баям, бизни усталыкыбызда
жетимишми эм бийик даражасы
сы бол да болмаз. Нек дегенде
кыргызжылкык стажлары болган
хирургия окуяны излеуу жолунда
таймадыла. Бир затха тошюнорун
интеген а, жаланда медицина
да угый, кыайсы усталыкыда да
ишيني устасы болмайды. Аны
себепли жангы амалланы, алагыа
юйренур жолланы излегенлей
турды. Бирси шахарлада илму
конференцияларга, жангычылыкка
алаглан жанжыйлууларга да
кыташыла.

– Жашауда нени багылайсыз?
– Ажай да, юйюрюмю. Атам-
анам, кыарындашым, өз юйюрюм
– ала биринчи жердедиле. Санкт-
Петербургда турган жылларым-
да хар кюндю ийге сөлөшө, ала
мени сакылаганын сөзөгөмө
анда анылаганым. Аладан бир
затны сорсам а, манга өз тапдыр-
гандыла, келгендериней да
тургандыла.

Уа жашауда ата-анасы барланы
бир жарымулары да бола болуп,
деригим келеди. Ала кыанат
кердигеней, жангы жетишпелге
келгендериней турдыла. Аны
ючюч а узакыда болганында да,
жыл сайын койге эки керек келгеге
кюрөшөгөм. Элим-тиериме, ту-
рган республикамын ариу, айбат
жерлерин багылаамы, кесиме. Тыш
жерден эсе, аланы сыймайт.

Манга өз тауларыбызны, черекле-
рибизни, чучурагыбызны керген-
ден улуу насты, солду да жокчу.
Ала келюмө кетюрдөди.

Андан сора уа бек сийген зат-
тарын атапдыла. Кылайы сейир,
ариу хайууналдылай. Аланы кыла-
рында турсангь, дуния башында
не торпо палханы да унутканына
болсаз, жарысуларыгы ала кес-
лерине алгына окуна кюредюди
бирде.

Билемсиз, илмуда иппотерияга
деген анылап барды. Анда адам-
ны сауугунага багында атланы
кыюрун иерти деди. Мен да ача
иынамна.

Энде юйде да атларбыз барды-
ла, ажай да, ол сейир тойлойдү.
Алай эсе да, аяр келсем, ала бла
заууклык тапханамы уа сөз да
жокчу.

Ушакыны ТРАМАЛНЫ
Зукура бардырды.

Билим

Илмузга талпынганланы онзгүрүргө итинип

Биолюнолке Кыябарты-Малкяр кырал
университетде баша-баша бөлүмюни
аспирантураларында 247 адам окуйду. Ала
илму диссертацияны жазарды, тинтүүне
бардырды, иштери журналда басма-
ландыла. Окууларын да бардыра,
усталыклары кер ишлегендери да кендо.
КыМКыу-да аспирантура 2022 жылдан
бери Россейде билим берууну жаңы
излемлерине тийишчилдикте бардыра
кесини ишпи. Ол эми диплом берилгени
бла бошолганына саналып кыламы, кандидат
диссертацияны кыюруларга кызырган
кезуге саналады. Мында жаш адамга
аспирантураны бошоганына шгагыт-

ишлерин болжоланда эмида жетишпелуу
кыюрууласса, аллай илму башчылагы уа
аталган премияла төленириди. Алай
бла аспиранта — 180 минг, аны илму
башчылагы 500 минг сомла берилдикте.
Биолюнолке КыМКыу-ну тогузу институту-
нда бардыла аспирантура. Аланы асту-
ласы право, экономика эмида финанса
илму аспиранта, мында 83 адам өсдориде
билимин. Медицина академияда уа аланы
саны 43-ге жетеди.

Оригиналы химия эмида бийик молеку-
лалы кыюштуула кафедраны аспиранты
Орозалияны Аслан билимин өсдорюни
бла бирге, илму излеуеринде да бардыра,
университетти Прогрессивс материалда
эмида аддитивс технологияны арашыны инже-
нери-тинтичюнууду. Ол алыкта мектепде
окугубан кезуюнде аланы бу арагаз экс-
курсияга келтиргендеринде мында сейир
затланы керюп, илму бла кюрөшөгө мурад
атганды. Ол заманды, ишпи эми жаруу
хан дерси эди, алай эсе да, бу илму Асланы
хар жолдан да сейирдендирей, жангы
тинтүүлөгө келгендериней турды.

– Хар заманда да бир затдан башхасын
жарышдырган манга сейир эди, ботондо
да жарык төлөкчюлөгө туюнуйунур
көрсөм, савбийлигимди аллай сындам
бир ажайгыга кюргөнгендиле, — дейди ол.
Биолюнолке эми келир заманда саулук
сакылауда, промышлендыкка, космос
технологияларда хайырланлыккык жангы
материалды мурадалы туюнуйунур
исперины жарышдырууду.

Аспирантура — ол илму бла кюрөшөгө му-
раты болган адамга бу жапы бла айнууда
биринчи эмида магнаныла кезуюду. Жаш
адамгагыла ала тинтүүлөрүн башлаган ап
кесуеринде илму кымай, жашы тубөгө
гылы болса уа, ала келери жетишпелге
жеткендери бла бирге илмуну, билим бер-
ууну айнууну да кыюумчулык этеди-
ле. Аны себепли уа КыМКыу-да, жаланда
грантланы бла аталган стипендияланы
жашуу кымай, кымай, жашы тубөгө
жангылыгыга, калатларын тозюргө,
жандыган-жангы амалланы излере эркинлик
ол береди.

Сөзюм кырауу бардыра
кеслерини байрамдарын белгилейди,
ол жаркырады. Аны ала ачыны кырауу
башламчылыккык бла ол кеси да 2009 жылда
кыураулы, андан бери бийик окуу юйле-
де, илму-излем институтуна кенг халда
белгиленди.

Россейде уа бу байрамны дагында
материалды мурадалы Халкы комиссарды
совети чыгарганын эки документ бла —
«Бийик окуу юйюле илму ишчилени
юсюндөн положение», «НИИ-леде эмида
вуздула илму ишчилени кызырлауу нызамы
юсюндөн инструкция» — байламлы
этил белгиледи.

Аспирантлагы туюнуйулук этуу окуу
юйде тийишли жерге болганына а, белгиле-
гендизма, гранта бла байламлы система-
лыгы ишлеуга, топукулай ачыкыла. Алар
(гранта) илму тинтүүне бла кюрөшөсн жаш
адмаланы комундировкалагы, ишлерин
басмалауга, архивледе кюрөшөргө ине
этген кыюранчылары себепчиликте.

Быйланды башлаа а тиреи кюрсөгөн аспи-
ранта айтканды да, бизде берилдикте.
Андан сора да, аланы аспирантары

Оюм

Сөзюм кючю

Биз ауузбузуга келгени,
саягыт элим айтылды, бир
айтылган уа ортка багыт-
майды. Атандыла ол сөз-
ле дунияга, алгышлы игил
этерге, кыаргышыла уа
адмаланы абандыргырга,
ачыкыла а, жигиттырга.
Тынгылагыган ким кы-
лай сөлөшөгөнө. Тойлада
окуна алгышладан сора
«бизни сыймегенге уа...»
деп башлап, эриши сөз-
үлөгө, жукчула, биз
танымагына оюна, тыш
кырыларда, узакдагыла,
бизни сыйлеген, сыйме-
генге, керюп болмаган-
ла окуна барысына да,
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи кюн
анга узакдан кыаргыганын
ачыкыла а, ортка багыт-
май тили болуурга керекди
биреу жиялганды жерки
чамчагын. Жауун негда
танымганын адамдын жия-
сы окуна...
Бусугагыда жер башында
көн кырыларда кыаргы-
ала бардыла. Миллион-
ла бла адамла жашаган
жерлеринде кенделди. Ол
затланы сөзөм, жаланда
кесини юсюндөн сөзүшү
эткен толпу акыллымызгы.
Угай. Биз барыбыз да бай-
ламлыбыз. Бирюн биреге
келген сыну экинчи

Таукъан чертгенча, чепкени ол къван да бек ару эм ар кишини сифатна ачыкълагъан кийимге санагъанды. Азия къараллада кеп кер болгъан, билим да анда алгъан жашы эсинде аяллула кесерини кийимлерине къалып сый бегенери къалгъанды. Ала не уллу байрамга, хар кюн сайын да аны киреге ёчюлдө.

Жаш тѳпо

Чепкени кюн сайын кийгени кѳплени сейрсиндиреди

Биоглождке миллет кийимибизни кийип айланган адамлары шахарда, элде не хазна кѳргюн. Насыла, алавай бардыла. Минги туну этегинде жашгъан бир жашыбыз чепкенде кюн сайын айланганын кѳп болмай эшиттинимде, аны ким болгъанын билгире сойдюм. Нек дегенде, ол шарт мени бек сейрсиндирген эди. Алавай да, танышгъыз - Курданылы Таукъан. Аны танымагъан эм билимге болса куюунда кезимде талкъ. Халкын сыйген, сыйлагъан, билими жакъ кыш суугузу тошгончо, чепкенде жорюйдю. Туристе ала аслам эс бѳведиле. Таукъан аланы садакъдан атырырга, «жудулза» бла бичакъ сызарга да юйретеди. Кыш кезиуде уа ол саржелден инструктор болуп шойедди. Кышкысын айткъанда, аны къолунда юйрегире сыйемле къчан да кѳлдю.

Структордан сабийни кѳню къачарча этерге жарамайды, - дейди ушакъ нѳгерим. Таукъан миллет сезими кючю болгъан жашадан да деп айталыкъма. Ол къарачан-малкъар халкын тарыхына, адет-тѳрелерине да сакъды. Алай ёсон келген тѳрелерибиз а билимликлер болуптур суюди. Аны оюму бек, жалаңда билим ила айтдырырга болукъуду иги жаны бла кесин. - Бизге бери бек кѳн турист келгени билебиз. Ала бизни бир дорбундан чыкъганнамыз алыгы, билими, адели адамлыкъа эде тутарча этерге борлуубуз. Динде,

Торлениуде

Тѳлеуно ѳлчеми ѳсерикди

2016 жылдан бери Къабарты-Малкъарда жыл сайын тыш къаралладан ишлерге келгенге патенти багъасын тѳрѳуно коэффицентини тохташдырылды. Анга кѳре, тыш къаралдан виза болгъанын нызам бла урунурга келген анда алагъа налогну бир кесегин тѳледиди. Россейге виза излемген нызам бла ишлерге келгенни саына чек салыр муратда 2026 жылда патентни багъасын

тѳрѳуно коэффицентини 3,3 процентде тохташдыргъанды, деп билдиргендиле республиканы Правительствоундан. Анга кѳре, бийил патентни хар ай сайын тѳлеуно билим 11 264 сом болгъанын нызам бла урунурга келген анда алагъа процентге кѳлдю. КЮЧМЕЗЛАНЫ Айза.

Ангылатыу

Къоркъуусузлукъга тошюндюре

Элбрусну тийресинде солугъан сабийле бла аланы ата-аналары «Къоркъуусуз жолчулукъ» деген ангылатыу жумушларга кезутишл жорюно жуушларга къайтаргандыла. Элбрус районда ОМВД-ни полициячылары къырал автоинспекторла бла бирге Азауда бла Четегде солугъаннагъа къоркъуусуз жолчулукъну энчиликлерин ангылатхандыла. Правдо нызамны сакълауучула сабийле бла таматаланы сакъ болурга, ботонда жолдан ѳтген кезиуде эсликни тас этмезге, жолда жорюно

къатышханлагъа хурмет тѳрѳе, кийимде ингри къарангысында кѳрѳюнорча энчи белгилени жорюторге чакъыргандыла. «Сабийлеми къоркъуусузлукъларына биотун уллу эс бурургъа тийишиди. Машина адети шиткиликлени хайларганыла. Сабийле бизни эм уллу байлыгъыбыздыла, аланы жашаулары бла саулуларыны сизни къолугъадады», - деп эсертгендиле. Ахырында полициячыла жолда жорюроуно къоркъуусузлукъну жорукълары ангылатхан китапчыкълары юлешгендиле.

Аманлыкъчылыкъ

Жууапха тартылыкъдыла

Законалагуа бузукълыкъла этип, банк картала бла ача ётдѳрѳюге къатышханларына ишекликде жети инсан тутулгандыла. Аладан тѳрѳюсо акылбалыкъ болмагъандыла. КЪМР-ни полициячылары ачыкълагъанларча, болтыр августын сентябрге дерри бла аны жаш кезинде тѳрѳюсден бирин хайырлангып, банк карталарын сатхандыла. Аланы алгъанла уа законлагуа бузукълыкъ этип, ахчаны ётдѳрѳюно

къаргандыла. Алагуа РФ-ни СК-сыны КЪМР-де следствено управленисында къулукъ этгенле РФ-ни УК-сыны 187-чи статьясыны 5-чи кесегине эм 187-чи статьясыны 3-чю кесегине бузукълыкъ этилгенле бла байламлы тѳрлесеу материалла ачхандыла. ТАПКЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Эсертю

Тазир тѳлерге тошерикди

Россейде болжакъ чыкъгъан водителѳе удостоверениланы 2022 жылда 1 январьдан башлап болтыр 31 декабрге дерри хайырлангып турурга жарат тургъанын кѳпле биле болурла. Энди уа аллай эркилик берилмеди. Башха айткъанда, бу документ эси болгъан эсе, аны алышарга керекди. Анга уа инсанды паспорт, эси удостоверенила, автомашинаны жорюторге онгу болгъанын юсюнден медицина справка излениркиди, дегендиле МФЦ-да. Андан сора да, къырал пошлинаны тѳлерге тошерикди: алгъынча аллай къыгъат кючю - 4000 жонгы тѳрѳюсо кючю - 800 жонгы аралы правала кючю а - 3200 сом. Экинчиси

тѳрѳле документтен да ала башхады дѳсѳргъи, анда электрон чип барды, аны ичиде уа адамны юсюнден хар не да жазышыды. Кырал пошлинаны «Госуслуги» порталда тѳлерге жарады. Бу да эсигизде болсун: алгын берилген амал (30 процентге учу болгъан эсе, аны алышарга керекди. Анга уа инсанды паспорт, эси удостоверенила, автомашинаны жорюторге онгу болгъанын юсюнден медицина справка излениркиди, дегендиле МФЦ-да. Андан сора да, къырал пошлинаны тѳлерге тошерикди: алгъынча аллай къыгъат кючю - 4000 жонгы тѳрѳюсо кючю - 800 жонгы аралы правала кючю а - 3200 сом. Экинчиси

Республикабызда келишюлукъ, къарындашлыкъ эмга шѳх халла сакъланырча

Республиканы Маданият фондуна озгъан жылда таманалыгъан ишлени эсеплери чыгъарылгъандыла эмга бийылгъа борчла белгиленгендиле. Анга аталгъан жыйылулугъа республикада болгъан маданият эмга миллет культура араланы башчылары, келечилери да къатышхандыла.

Маданият фонду таматасы Лѳзаза Макоева фонду битеу ишлери республикада жашагъан миллетлени араларында келишюлукъге себеплик этер, маданият араланы бирдикчи мурат бла къурап танырлары эмга бардырыгъанларын айтырп айтханды.

2021 жылдан башлап «Бизни кючюбиз бирликде» деген ат бла тѳрѳюс-тѳрѳюс фестивалыла бардырыла. Алай байрамда миллет ашарыкълары, къолдан усталаны кѳрмочлери къураладыла, республикада жашагъан кѳп миллетлени адет-тѳрелери, жыр-жыгъалары да мѳргѳтошпелде, - дегенди Лѳзаза Макоева. Андан сора ол Маданият фонд бардыргъан ишлерге ол бирдикдирген онеки маданият араланы келечилери тирн къатышханларын айтп, аланы таматаларына сысп этгенди. «Бийылгъа дерри миллет маданият араланы келечилери тѳрѳюс-тѳрѳюс жаныгъанлыгъа бир республиканы энчи эмга бийик окую юйлерин барып турган эселе, энчи районнамын, элени, шахарланы да жокълап, алагъа жашагъанла адет-тѳрелери, миллет ашарыкълары, жир-тѳрелери, тарыхларын да мѳргѳтош мадарла этерикдиле», - дегенди.

бардырырга да онг табарыкъдыла. Бу иште дагында жыр, тѳрѳюс, сурат ишлеу фестивалыла къошулулукъдула, аланы юсю бла жангы проектлени къууар эмга туура этер кючю клубла, мастерскиюла да ачылыкъдыла», - дегенди Маданият фонду таматасы. Дагында ёсон келген тѳлеуно патриот ниетде юйретиле, тарыхны эм маганалы шартларын билгирча этю, Россейин халкъыны тарых маганалы эсин сакълау, шѳнгюно болумгъа багъа берю, юйорюно дебери

атлама эте тургъанна бла да тобешюле къураладыла», - дегенди. Докладчы фахмушу жаш тѳлего энчи эс бурулгъанын да айтханды. «Бийыл, Россейни халкъларыны бирлигини жѳлдѳн, хунерли жашланы бла къызланы ачыкълау, алагъа себеплик этю жаны бла биотун къыйматлы мадарла этиликдиле. Алагуа тѳрѳюс-тѳрѳюс миллетлени жаш адамлары чакъыртылкъдыла. Ала бир бирлерин тангырга, бирге проектле жарадырырга, аланы жашауда

Тышында дерсле

Бу айны жыйырма тегинде финанс бла байламлы онлайн дерсли жаз башы кезюю башланады. Бийыл жангыртылган программалы хайычландыла («доггер») сакълангъан юсюнден да бир дерсле энчи окъунучу, жомалкъдан жигитле бла бирге, бийыл аманлыкъчыла кеслерине болушукъчулары къвалы изленилени, аланы жумушларына къатышы эте келтиргенин юсюнден жангы затла шиттиркидиле.

Ахчаны жорюте билгире сие эсегиз...

Тамата классланы окъуучуларына уа усталык сайлау жаны бла дерсле къураладыла. Аланы къыралны вузларыны усталары бардырыкъдыла. «Усталыкчы: финансист» - бла «Усталыкчы: инженер» - деп айткъан дегендени - Экономиканы бийик школуну специалистлери, «Уста-

лыкчы: педагогун» уа - Нижегородски къырал педагогика университетни келечилери. Бу курсну кезююнде финансланды билим алыу жаны бла битеу да жети жѳз махалы онлайн-дерс этерикди. Алагуа 250 эксперт къатышырыкъды - Россейни Банкындан, Москваны

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДАКТОЛГЕТИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары), ЖАНУРАЗАЛЫНА Накабат (баш редактору орунбасары), ТОКЪЛУЛАНЫ Борк (акуулары секретары), МУСУКАЛАНЫ Саканит, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зукура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОЛА:
Редактору примѳни - 42-63-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-84-82.
Жууалла секретары - 40-28-97.
Секретариат - 40-93-62.
Корректоры, спецнаистлесте - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82.
Жууалла секретары - 40-39-93.
Окъуучула бла байламлыкъла жорютоу эм жалышу - 42-37-94.
Сурат алачу - 40-50-18.
Экил керектисинде - 42-68-72.
Операторла - 42-66-85.

Редакция авторла бла къыгъат жорютедиле. Кюл жамалыгъа ресейге этилмейди эм ала артка къайтарылмайды.

Гаетде басмагъанын материалла айтылгъан онлаа реликаны юсю бла келишимге болуудыла. Ала айтылгъан хар зат юсю Россей Федерацияны Басманы юсюнден законну тийишликке материалны авторлары къыууалдыла.

Редакция авторлардан 400 гает тегинден (машина бла жазылгъан 5-6 бет) кючю алмайды.

Гает Сывалы, информация технологияны эмга асдамлы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал натору службаны (Роскомнадзор) Къабарты-Малкъарга управленгъанды.

2016 жылда 19 декабрде регистрация этилдиди. Регистрацион номер - ПН № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Гаетни басмагъа «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазар этгенди.

Гает «Изаветтѳле» «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмалангъанды. Старвополь край, Ессентукъ ш., Никольскый орам, 5а

Гаеттени ислерине тапдыруу кючю КЪМР-ни почта сервис федерал Управленинге жуууалды. Телефон: 76-01-21

Гает тийишлукъ юч керге чыгъалы - геурѳюре, орта, шабат кюнде.

Сөгертѳе графикте кѳрѳе 19.00 сагъатда кюл салында. 20.00 сагъатда кюл салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГЪАРТАНЫ:
Улбашланы Мурат - дѳсѳрѳюл редактор, Кегечинаны Зуфина - жууалды секретарына орунбасары, Гелалана Валентина (1-чю бет), Балланы Феруа (2-чи бет), Ахматланы Лѳзаза (3-чю бет), Бийичкеланы Жаннетта (4-чю бет) - корректорла.

Тиражы 1515 экз. Заказ № 132
Багъасы 13 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
360000, Назаркы шахар, Ленин аты проспекти, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru